

PODSUMOWANIE

do Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”

PODSTAWA PRAWNA

art. 43 pkt 2 oraz art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 283 z późn. zm.).

Przesłankami aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+” było dostosowanie zapisów obowiązującego dokumentu do nowoprzyjętych oraz aktualnie przygotowywanych dokumentów na szczeblu rządowym, takich jak Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR) i Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030), celem zapewnienia integralności założeń strategicznych na poziomie krajowym i regionalnym.

Proces aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+” realizowany był również w zgodności z dokumentami programowymi Unii Europejskiej, w tym Europejskim Zielonym Ładem, założeniami Polityki Spójności na lata 2021-2027 oraz dokumentem przyjętym przez ONZ: Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, definiującym model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym.

Celem procesu aktualizacji Strategii była także weryfikacja prognoz i trendów krajowych, europejskich oraz globalnych kształtujących procesy rozwoju regionu. Jako kluczową tendencję w kolejnych latach wskazano rosnące znaczenie ekologii, trendy demograficzne i starzenie się społeczeństwa oraz czwartą rewolucję przemysłową, w tym szereg zmian, które będą jej towarzyszyć. Jednym z wyzwań, które trudno zaprognozować są skutki związane z nowym globalnym zagrożeniem, czyli epidemią COVID-19.

Na podstawie nakreślonej wizji rozwoju wskazano cztery cele strategiczne, dla których sformułowano cele operacyjne w perspektywie do roku 2030. Ostateczny kształt celów oraz uszczegóławiających je kierunków działań jest rezultatem zarówno analiz społeczno-gospodarczych, jak i szerokich konsultacji społecznych, w tym warsztatów subregionalnych.

Ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko oraz informacja o wynikach postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko

Zakres i stopień szczegółowości Prognozy przyjęto zgodnie z wymogami art. 51 i 52 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Uwzględniając obowiązek wynikający z art. 53 powyższej ustawy zakres i stopień szczegółowości został uzgodniony ze Śląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (pismo NS-NZ.041.9.2018 z 13 sierpnia 2018 r.) oraz Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Katowicach (pismo WOOŚ.411.161.2018.PB z 8 sierpnia 2018 r.).

Prognoza została sporządzona przez Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska zgodnie z Zasadami, trybem i harmonogramem opracowania aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+” wskazanymi w uchwale Nr V/55/7/2018 Sejmiku Województwa Śląskiego z dn. 25 czerwca 2018 r.

W ramach Prognozy przeprowadzono ocenę wpływu celów i kierunków działań oraz przedsięwzięć wskazanych w Strategii na poszczególne komponenty środowiska: rośliny i zwierzęta oraz różnorodność biologiczną, powierzchnię ziemi, gleby i krajobraz, wody powierzchniowe i podziemne, atmosferę i klimat, zdrowie człowieka oraz dziedzictwo kulturowe. Ocena wykazała możliwość wystąpienia zarówno pozytywnych, jak i negatywnych oddziaływań, o różnym stopniu nasilenia i czasie trwania. Dla przeważającej większości kierunków zidentyfikowano szansę wystąpienia korzystnych oddziaływań. Najwięcej pozytywnych skutków z punktu widzenia środowiska przyrodniczego przyniesie realizacja celów C.1. *Wysoka jakość środowiska* oraz C.3. *Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu*, i będą one dotyczyły przede wszystkim: poprawy jakości powietrza i wód, ochrony i odtwarzania bio- i georóżnorodności, adaptacji do postępujących zmian klimatu oraz podnoszenia świadomości ekologicznej. Bardzo liczne działania będą korzystnie wpływały na zdrowie człowieka i ograniczały problem wykluczenia społecznego – dedykowane dla nich będą następujące cele i zawarte w nich kierunki działań: B.1. *Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych*, B.2. *Aktywny mieszkaniec* oraz B.3. *Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki*. Pozostałe cele operacyjne i kierunki działań będą silniej lub słabiej pozytywnie oddziaływały na analizowane komponenty środowiska.

Zidentyfikowano również ryzyko wystąpienia potencjalnych negatywnych oddziaływań na środowisko, a związane ono będzie w największym stopniu z rozwojem infrastruktury: transportowej (kołowej, szynowej, wodnej, rowerowej, centrów logistycznych), energetycznej (przesyłowej i wytwórczej, w tym wykorzystującej OZE), hydrotechnicznej (dla zapobiegania skutkom suszy i ochrony przez powodzią), turystycznej i okołoturystycznej, rozwojem działalności gospodarczej, w tym innowacyjnej, rozwojem budownictwa mieszkaniowego czy wzrostem wykorzystania turystycznego (m.in. A.3.3, C.2.1, C.2.2, C.2.3, C.2.4, C.3.5).

Zaproponowano również rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą dla ewentualnych negatywnych wpływów. Wdrażanie wskazanych rozwiązań powinno mieć miejsce na etapie planowania, przygotowywania bądź realizacji konkretnych przedsięwzięć, a ich doprecyzowanie i uszczegółowienie – wynikać z odrębnych postępowań.

W oparciu o listę kryteriów oceniono, iż projekt Strategii w dużym stopniu uwzględnia problematykę zrównoważonego rozwoju oraz środowiska i jego ochrony. Uzupełnienie treści zarekomendowano wyłącznie w obszarze wskaźników zaproponowanych jako element systemu monitoringu procesu wdrażania zapisów dokumentu. Zgodnie z rekomendacjami z Prognozy uzupełniono wskaźniki w Strategii dotyczące umieralności na choroby układu krążenia i choroby nowotworowe oraz wskaźnik dotyczący małej retencji wodnej, natomiast nie uzupełniono wskaźnika z zakresu gospodarki senioralnej z uwagi na brak dostępnych danych, które umożliwiałyby jej monitorowanie.

Zgodnie z ustaleniami prognozy Strategia nie wymaga poddania procedurze transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko. Zapisy dokumentu mają charakter ogólny i nie wskazują działań lub przedsięwzięć inwestycyjnych, które ze względu na lokalizację, charakter czy wielkość mogłyby generować znaczące oddziaływania odczuwalne poza terytorium Polski.

Opinie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego

Projekt Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko, zgodnie z art. 57 i 58 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, został poddany opiniowaniu przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach (RDOŚ) oraz Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (PWIS). Wskazane organy pozytywnie zaopiniowały projekt dokumentu, podtrzymując jednocześnie wnioski z Prognozy, które wskazują, że projekt Strategii w dużym stopniu uwzględnia

problematykę zrównoważonego rozwoju oraz środowiska i jego ochrony oraz że jego realizacja nie powinna spowodować wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko pod warunkiem uwzględnienia obowiązujących przepisów z zakresu ochrony środowiska oraz ochrony przyrody (w tym także konieczności uzyskania wszelkich niezbędnych decyzji administracyjnych związanych z realizacją planowanych zadań inwestycyjnych).

Konsultacje społeczne – zgłoszone uwagi i wnioski

Na podstawie art. 41 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, art. 6, art.14a ust.1 pkt 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko projekt Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko został skierowany przez Zarząd Województwa Śląskiego do konsultacji społecznych.

Konsultacje dokumentu trwały od 27 maja do 27 lipca 2020 roku. Zaproszenie do udziału w konsultacjach projektu wraz z Prognozą umieszczono: na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego (www.slaskie.pl), w tym na stronie BIP-u, na stronie internetowej Regionalnego Centrum Analiz i Planowania Strategicznego (www.rcas.slaskie.pl), w dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym (Nasz Dziennik) i regionalnym na obszarze województwa śląskiego (Dziennik Zachodni) oraz na elektronicznej tablicy ogłoszeń Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego. Ponadto przez cały okres konsultacji z dokumentami można było zapoznać się również osobiście w Departamencie Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego po uprzednim kontakcie telefonicznym.

Do udziału w konsultacjach społecznych zaproszono m.in.: Radnych Sejmiku Województwa Śląskiego, jednostki samorządu terytorialnego województwa śląskiego, uczestników warsztatów (które odbyły się w marcu oraz w kwietniu 2019 roku), przedstawicieli instytucji nauki i kultury, jednostek naukowo-badawczych, podmiotów społeczno-gospodarczych oraz organizacji pozarządowych. Ponadto skierowano pismo z prośbą o uwagi i rekomendacje do projektu Strategii oraz Prognozy oddziaływania na środowisko do: Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej, Wojewody Śląskiego, Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, Marszałków województw ościennych, Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Regionalnego Konserwatora Przyrody, Kurii Metropolitalnej w Katowicach, ciał doradczych Marszałka Województwa Śląskiego.

Prośba o opinię do konsultowanych dokumentów została również wysłana do: Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach, Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Katowicach, Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej (Gliwice, Kraków, Poznań, Warszawa), Regionalnej Rady Ochrony Przyrody, Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego. Projekt Strategii był również konsultowany na posiedzeniu Śląskiego Forum Ekspertów. W sumie wysłano ponad 500 pism.

Do projektu Strategii wraz z Prognozą nadesłano podczas konsultacji społecznych 97 wniosków (1 066 opinii).

Uwagi i wnioski dotyczyły m.in. następujących kwestii:

- zmian w diagnozie, tj. aktualizacji danych statystycznych, poprawy czytelności wykresów i map, uzupełnienia danych m.in. o zagadnienia w zakresie: opieki nad osobami starszymi, usług opiekuńczych, zasobów leśnych, Zabytkowej Kopalni Srebra w Tarnowskich Górach (UNESCO), Polskiej Strefy Inwestycji, KSSE, stawów hodowlanych, nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska, GPW S.A. w Katowicach, sieci dróg TEN-T, ZIT/RIT, LGD i LGR,

- doprecyzowania roli GZM i zapisów dotyczących MOF,
- dodania do kluczowych partnerów wdrażania SRW: związków i stowarzyszeń JST, GZM, KSSE, kościołów i związków wyznaniowych,
- aktualizacji wskaźników realizacji celów SRW,
- korekty OSI – ośrodki wzrostu oraz aktualizacji OSI – gminy w transformacji górniczej,
- uzupełnienia celów i kierunków działań o zapisy dotyczące: rozwoju infrastruktury ułatwiającej lokowania parków przemysłowych i klastrów, rozwoju start-upów, podnoszenia kompetencji zawodowych pracowników, promowania, upowszechniania i ochrony dziedzictwa kulturowego, dostępności urbanistyczno-architektonicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, wsparcia przekwalifikowania zawodowego i nabywania nowych kompetencji przez osoby objęte procesem transformacji gospodarczej, ochrony obszarów leśnych, kształtowania postaw proekologicznych, działania na rzecz wzrostu bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, zapobiegania zmianom klimatu, wsparcia wdrażania koncepcji „smart cities”.
- uzupełnienia zapisów dotyczących przedsięwzięć oraz dodania nowego przedsięwzięcia pt. **Spoleczne zaangażowane Śląskie.**

W trakcie odnoszenia się do zgłoszonych uwag i wniosków, które wpłynęły podczas konsultacji społecznych przyjęto ogólne zasady, tj.:

- z uwagi na znacznie rozbudowaną część diagnostyczną nie założono dużych uzupełnień w zakresie zgłaszanych treści; uzupełnienia i poprawki dotyczyły tylko wybranych, wąskich tematów,
- generalnie nie założono aktualizacji danych statystycznych, chyba że dotyczyły one sektorów charakteryzujących się dużą zmiennością w czasie,
- nie przewidziano dalszego rozbudowywania zagadnień związanych z pandemią Covid -19 i jej wpływem na sytuację społeczno-gospodarczą,
- w zakresie uwag związanych z uzupełnianiem delimitacji poszczególnych OSI wskazano na zastosowaną metodologię analizy wielokryterialnej, która uniemożliwia dopisywanie pojedynczych miast do danych kategorii na mapach,
- w zakresie zgłaszanych uzupełnień w obszarze wyzwań i potencjałów subregionów wpisano tylko te, które wskazywały na specyfikę danego obszaru; zjawiska i problemy występujące na terenie całego regionu zostały wpisane do diagnozy ilościowej lub analizy SWOT,
- w ramach rozpatrywania uwag do przedsięwzięć nie wpisano konkretnych nazw zgłaszanych projektów jedynie uzupełniano tekst w razie potrzeby o brakujące typy projektów, tak aby zgłaszane inwestycje wpisywały się w dane przedsięwzięcie,
- założono, iż uwagi obejmujące swym zakresem zagadnienia zbyt szczegółowe, zostały przekazane do zespołów zajmujących się opracowywaniem dokumentów branżowych w zakresie m.in. sprawiedliwej transformacji, transportu, polityki rewitalizacji,
- nie uwzględniono uwag dotyczących określenia wartości docelowych wskaźników zawartych w monitoringu realizacji zapisów dokumentu, ze względu na brak analiz z zakresu perspektywicznych wartości docelowych i związanych z tym trudności w ich oszacowaniu.

Wszystkie zgłoszone uwagi i wnioski zostały rozpatrzone i zgodnie z proponowanym, ogólnym sposobem odniesienia się do nich, zostały wykorzystane przy opracowaniu końcowego dokumentu Strategii. Szczegółowe informacje dotyczące przebiegu i wyników konsultacji oraz odniesienie się do zgłoszonych uwag i wniosków umieszczone zostały w Sprawozdaniu i załączniku do Sprawozdania (Uchwała Zarządu Nr 1959/161/VI/2020 z dnia 26.08.2020 r.).

Monitoring

Skuteczne wdrażanie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” opiera się w dużej mierze na informacji zwrotnej ze sposobu realizacji zapisów strategicznych, którą zapewnia system monitoringu i ewaluacji. Prowadzony monitoring w postaci analizy wskaźników ilościowych i

jakościowych w odniesieniu do wyznaczonych celów pozwoli na sprawne zarządzanie rozwojem regionu, przez co wdrażanie Strategii będzie procesem ciągłym i dynamicznym.

Analiza wskaźnikowa wraz z ogólnym opisem sytuacji społeczno-gospodarczej regionu, oceną realizacji regionalnych dokumentów branżowych będzie stanowiła podstawę opracowania raportów monitoringowych (nie rzadziej niż co dwa lata) zatwierdzanych przez Zarząd Województwa. Kolejnym etapem zapewnienia skuteczności realizacji strategii rozwoju województwa będzie przeprowadzana ewaluacja, oceniająca spodziewane rezultaty Strategii na tle zapisanych w niej wizji i celów, a w efekcie podejmowanie ewentualnych działań korygujących. Punktem wyjścia dla dokonywanych ewaluacji powinna być ocena sytuacji społeczno-gospodarczej województwa oraz wskaźników monitoringowych.

Monitoring realizacji Strategii będzie realizowany w oparciu o ogólnodostępne dane statystyczne, które mogą zostać uzupełnione badaniami własnymi. Analizy będą prowadzone dla poziomu regionu, w uzasadnionych przypadkach na niższym poziomie statystycznym (w zależności od dostępności danych).

Obiektywna ocena postępu realizacji założonych celów Strategii umożliwi podjęcie decyzji m.in. odnośnie kontynuacji lub zaprzestania działań w ramach realizowanych projektów, zweryfikowania poprawności zidentyfikowanych celów i kierunków działań, a także ich efektów w aspekcie zmieniających się warunków otoczenia społeczno-gospodarczego.

W dokumencie Strategii analizę wskaźnikową ograniczono do niewielkiej liczby wskaźników, które najtrafniej obrazują procesy rozwojowe w zakresie wyznaczonych celów strategicznych. W ramach prowadzonego monitoringu ujęte będą dwa typy wskaźników: generalne oraz dedykowane konkretnym celom strategii. Wskaźniki generalne w sposób horyzontalny odnoszą się do realizacji zapisów wizji rozwoju. Pozostałe wskaźniki monitoringowe zostały przypisane konkretnym celom strategicznym, co umożliwi ocenę kierunków dokonujących się zmian w ich obszarach. Uzupełnieniem przedstawionego zestawu wskaźników będą informacje przygotowywane w ramach monitorowania regionalnych dokumentów branżowych. Syntetyczne wyniki monitoringu branżowego, obejmujące m.in. analizę wskaźnikową, opis realizacji przedsięwzięć, będą zasilaty przygotowywany raport monitoringowy z realizacji Strategii Rozwoju Województwa. Raport ten będzie zawierał zbiorcze zestawienie danych statystycznych oraz krótkie podsumowanie z realizacji strategicznych regionalnych dokumentów branżowych.

Ponadto opracowane w ramach monitoringu Strategii informacje będą stanowiły podstawę opracowania corocznych Raportów o stanie województwa, których formę i sposób procedowania opisuje ustawa o samorządzie województwa z dnia 5 czerwca 1998 roku.

Uzupełnieniem monitoringu Strategii Rozwoju Województwa jest system monitorowania Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego. Docelowa integracja obu systemów pozwoli na kompleksową analizę zjawisk zachodzących w regionie.

Zadania związane z monitorowaniem Strategii koordynowane będą przez Regionalne Centrum Analiz i Planowania Strategicznego (RCAS) będące komórką działającą przy departamencie właściwym ds. strategii rozwoju (obecnie Departament Rozwoju Regionalnego). RCAS pełni funkcję Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego (ROT), którego istotę opisuje Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego (KSRR 2030). W myśl zapisów KSRR 2030 regionalne obserwatoria terytorialne będą prowadziły badania, opracowywały analizy wspierając zarządzanie polityką rozwoju na poziomie regionalnym. Zadaniem ROT jest m.in. zbieranie danych z różnych źródeł i przygotowanie najważniejszych informacji o zmianach społeczno-gospodarczych zachodzących w regionach, które następnie mają być wykorzystywane przy podejmowaniu decyzji strategicznych, a także operacyjnych. Ponadto zgodnie z zapisami krajowego dokumentu ROT-y tworzą system współpracy i przepływu informacji między najważniejszymi podmiotami publicznymi na poziomie regionalnym biorącymi udział w planowaniu i realizacji polityki rozwoju w celu monitorowania i oceny całości interwencji publicznej mającej wpływ terytorialny.

W celu sprawnego przebiegu procesu monitoringu Zarząd Województwa powołał Zespół ds. Wdrażania i Monitoringu Strategii Rozwoju Województwa, w skład którego wchodzi przedstawiciele departamentów i jednostek Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego. Zespół ten ma charakter roboczy, a jego zadaniem jest wdrażanie i monitorowanie Strategii oraz realizacja działań związanych z kształtowaniem polityki regionalnej województwa, w tym udział w przygotowaniu programów i dokumentów wdrożeniowych dla perspektywy finansowej 2021-2027.

Członkowie Zespołu ds. Wdrażania i Monitoringu Strategii Rozwoju Województwa nie tylko dostarczają informacje nt. realizowanych działań, ale również są odbiorcami wyników procesu, co pozwala na osiągnięcie wysokiej skuteczności realizowanej polityki regionalnej. Raporty monitoringowe, ewaluacyjne, o stanie województwa, stanowiące finalne produkty procesu monitoringu będą stanowiły podstawowy materiał zwrotny podsumowujący wyniki podejmowanych działań i podstawę do wydawania decyzji o kształcie przyszłej polityki rozwoju.

W układzie logicznym systemu monitorowania zadaniem Regionalnego Centrum Analiz i Planowania Strategicznego będzie w szczególności prowadzenie bieżących analiz i ewaluacji polityk publicznych na podstawie porównywalnych i agregowalnych danych oraz badań i analiz strategicznych dotyczących aktualnej sytuacji, trendów rozwojowych i prognozowanie zmian społeczno-gospodarczych zachodzących w regionach, które zasilać będą przygotowywane raporty. Ponadto efekty prowadzonych prac diagnostycznych będą służyły również na potrzeby działalności operacyjnej i planowania strategicznego. Z uwagi na zaangażowanie RCAS na wszystkich etapach procesu monitorowania istotną będzie współpraca tego referatu ze wszystkimi instytucjami systemu monitorowania polityki rozwoju w regionie tj. m.in. z instytutami badawczymi, uniwersytetami oraz koordynacja ich planu pracy dla celów działalności ROT.